

# REGULERINGSPLAN FOR ØRLAND HOVEDFLYSTASJON.

MILJØOPPFØLGINGSPLAN YTRE  
MILJØ

6.11.2015 *Versjon 1*

Forsvarsbygg kampflybase



| VERSJON | DATO       | BESKRIVELSE                                                                |
|---------|------------|----------------------------------------------------------------------------|
| 1       | 06.11.2015 | 1. VERSJON, etter KMDs avgjørelse i innsigelse til reguleringsplan til ØHF |
| 0       | 03.12.2014 | Utkast før planvedtak                                                      |
|         | 19.08.2014 | Utkast til orientering FMST, FKST og ØK                                    |



## FORORD

Stortinget vedtok i 2009 kjøp av nye kampfly F-35. Etter et omfattende utredningsarbeid vedtok Stortinget 14. juni 2012 at de nye kampflyene F-35 skal stasjoneres på Ørland. Dette medfører en vesentlig utbygging av nåværende flystasjon på Ørland. Den nåværende virksomheten med dagens F-16 fly skal opprettholdes og utvides mens utbyggingen av basen pågår. Etter hvert som de nye F-35 flyene fases inn blir F-16 flyene utfaset. Utbygging av basen og anskaffelsen av nye kampfly har et stort investeringsomfang og vil medføre konsekvenser for lokalsamfunnet. Bygge- og anleggsvirksomhet forventes i hovedsak å pågå fra 2014 til ca 2020.

Utbyggingen vil bli gjennomført i henhold til vedtatt reguleringsplan. På grunn av tiltakets omfang fastsatte Ørland kommunestyre etter forslag fra Forsvarsbygg et program for plan- og utredningsarbeidet i møte den 23. mai 2013. Planprogrammet fastsatte utredningsomfang- og tema som følge av tiltakets samlede konsekvenser for miljø og samfunn, sammenlignet med eksisterende situasjon, i henhold til plan- og bygningslovens bestemmelser.

Foreliggende miljøoppfølgingsplan (MOP) for ytre miljø er utarbeidet i henhold til reguleringsplanens bestemmelser. Dette dokumentet favner noe bredere enn anleggsfasen som vanligvis vektlegges i MOP. Planen omhandler både anleggs- og driftsfasen, og har tiltak for måloppnåelse for tema som går ut over det som normalt omfattes av ytre miljø. Det faglige underlaget for miljøoppfølgingsplanen finnes først og fremst i konsekvensutredningen, samt i Forsvarsbyggs Miljøstrategi for Ørland flystasjon fra 31.10.2013 og det er gjort en avveining av ulike tiltak opp mot Forsvarets behov for å kunne gjennomføre sitt oppdrag forsvarlig. For ytterligere dokumentasjon vises det til disse dokumentene.

Miljøoppfølgingsplanen er en del av byggherrens interne styringssystem og skal vise hvordan ytre miljøhensyn skal innarbeides og følges opp under prosjektering, kontrahering, bygging og drift av ny kampflybase, slik at prosjektet blir til minst mulig ulempe for miljøet og de som ellers blir berørt av tiltaket.

Dokumentet er juridisk sett ikke forankret i Plan- og bygningsloven, men Forsvarsbygg har hatt en åpenhet i utarbeidelsen av dokumentet. Det er utarbeidet i samråd med Ørland kommune og berørte regionale og statlige myndigheter. Kommunestyret i Ørland kommune orienteres om planen.

MOP er utarbeidet i tråd med reguleringsbestemmelsene vedtatt av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet 10. august 2015. I tillegg til dette dokumentet utarbeides det også i nødvendig grad detaljerte miljøoppfølgingsplaner for enkelte av utbyggingsobjektene.

Oslo, 06.11.2015 Olaf Dobloug

Direktør Forsvarsbygg kampflybase



|                                                                   |           |
|-------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>FORORD.....</b>                                                | <b>3</b>  |
| <b>1 PROSJEKTBSKRIVELSE .....</b>                                 | <b>7</b>  |
| 1.1 TILTAKSBSKRIVELSE .....                                       | 7         |
| 1.2 ANLEGGSGJENNOMFØRING .....                                    | 9         |
| <b>2 MILJØSTRATEGI OG -LEDELSE .....</b>                          | <b>11</b> |
| 2.1 OVERORDNET MILJØSTRATEGI FOR FORSVARSBYGG .....               | 11        |
| 2.2 SPESIFIKK MILJØSTRATEGI FOR ØRLAND FLYSTASJON.....            | 11        |
| 2.3 MILJØOPPFØLGINGSPLAN FOR YTRE MILJØ (DETTE DOKUMENTET) .....  | 11        |
| <b>3 BAKGRUNN OG HENSIKT MED MILJØOPPFØLGINGSPLAN (MOP) .....</b> | <b>12</b> |
| <b>4 OPPBYGGING AV MOP .....</b>                                  | <b>13</b> |
| 4.1 TILGRENSEDE PLANER OG PROSESSER.....                          | 13        |
| 4.2 OPPBYGGING AV MOP .....                                       | 14        |
| 4.3 DETALJERTE MILJØOPPFØLGINGSPLANER .....                       | 15        |
| 4.4 REVISJON AV MILJØOPPFØLGINGSPLANEN.....                       | 15        |
| <b>5 TILTAK - ANLEGGSSFASEN .....</b>                             | <b>16</b> |
| 5.1 VEGNETT OG TRANSPORTSYSTEM .....                              | 16        |
| 5.2 STØY.....                                                     | 18        |
| 5.3 UTSLIPP TIL LUFT, VANN OG GRUNN .....                         | 20        |
| 5.4 NATURMILJØ.....                                               | 22        |
| 5.5 MATERIALVALG.....                                             | 23        |
| 5.6 ENERGIBRUK OG ENERGILØSNINGER .....                           | 25        |
| 5.7 LANDSKAP OG LOKALKLIMA .....                                  | 26        |
| 5.8 KULTURMINNER OG KULTURMILJØ .....                             | 27        |
| 5.9 NÆRMILJØ, FRILUFTSLIV OG BEFOLKNINGENS HELSE .....            | 29        |
| 5.10 LANDBRUK .....                                               | 31        |
| 5.11 AVFALLSHÅNDTERING.....                                       | 32        |
| <b>6 TILTAK - DRIFTSFASEN .....</b>                               | <b>34</b> |
| 6.1 INFRASTRUKTUR, VEGNETT OG TRANSPORTSYSTEM.....                | 35        |
| 6.2 STØY.....                                                     | 36        |
| 6.3 UTSLIPP TIL LUFT, VANN OG GRUNN .....                         | 38        |
| 6.4 NATURMILJØ.....                                               | 40        |
| 6.5 ENERGIBRUK, ENERGILØSNINGER .....                             | 42        |
| 6.6 LANDSKAP OG LOKALKLIMA .....                                  | 43        |
| 6.7 KULTURMINNER OG KULTURMILJØ .....                             | 44        |
| 6.8 NÆRMILJØ, FRILUFTSLIV OG BEFOLKNINGENS HELSE .....            | 45        |
| 6.9 LANDBRUK .....                                                | 46        |
| 6.10 AVFALLSHÅNDTERING.....                                       | 48        |
| <b>7 LOVER, FORSKRIFTER OG ANDRE FØRINGER .....</b>               | <b>49</b> |



## **1 PROSJEKTBEKRIVELSE**

### **1.1 TILTAKSBESKRIVELSE**

#### **1.1.1 Utbygging**

I henhold til planprogrammet omfatter utbyggingsprosjektet for F-35 40-45 000 m<sup>2</sup> ny bygningsmasse og ca. 25 000 m<sup>2</sup> ombygging og modernisering av eksisterende bygningsmasse. I tillegg kommer infrastruktur og rullebaneforlengelse. Dette er 1. etappe i en langsiktig utvikling av Ørland hovedflystasjon. Som en del av F-35 utbyggingen skal det også tilrettelegges for 250 hybler/kvarter hvorav ca. halvparten utenfor baseområdet og ca. 60 leiligheter lokalisert i nærområdet til basen. Miljøoppfølgingsplanen omfatter ikke de boligene som lokaliseres utenfor basen.

#### **1.1.2 Basens indre organisering**

Basens indre organisering i fremtidig situasjon bygger i all hovedsak videre på dagens hovedstruktur. Inndeling i administrativt og operativt område videreføres og man gjenbruker så store deler av dagens infrastruktur og bygningsmasse som mulig. Forutsetningen om at F-16 skal driftes samtidig som F-35 fases inn, er en av årsakene til at hele F-35-området anlegges som et nytt område. I tillegg skal det legges til rette for utvidelse og fortetting av dagens administrative område.

#### **1.1.3 Rullebanelengde**

Eksisterende banesystem har i dag en rullebane på 2 714 meter. Dagens rullebane og tilhørende operative flater, ivaretar behovene for dagens virksomhet ved Ørland hovedflystasjon.

Reguleringsplanen gir rom for en forlengelse av eksisterende rullebane med 600 m i nordlig retning. Pr september 2015 legges det til grunn en forlengelse av eksisterende rullebane i nordlig retning til 3000 meter, i samsvar med anbefaling fra Forsvarsdepartementet. Denne anbefalingen forventes å få tilslutning fra Stortinget i løpet av 2015.



Figur 1 Illustrasjon av tiltaket. Endringer kan forekomme.



## **1.2 ANLEGGSGJENNOMFØRING**

Utvikling av Ørland hovedflystasjon til landets hovedkampflybase omfatter utvidelse av dagens rullebane, bygging av nødvendige bygg og anlegg i tilknytning til F-35 flyene og senere bygging av ny vakt, samt en senere generell oppgradering av eksisterende bygningsmasse.

Anleggsfasen vil vare i flere år, og medføre konsekvenser for omgivelsene. Selve anleggsaktiviteten vil hovedsakelig foregå innenfor flyplassområdet. Anleggstrafikk vil berøre offentlige veier utenfor flyplassområdet.

Bygge- og anleggsvirksomhet for denne utbyggingsetappen forventes å pågå fra sent 2014 til ca. 2020.

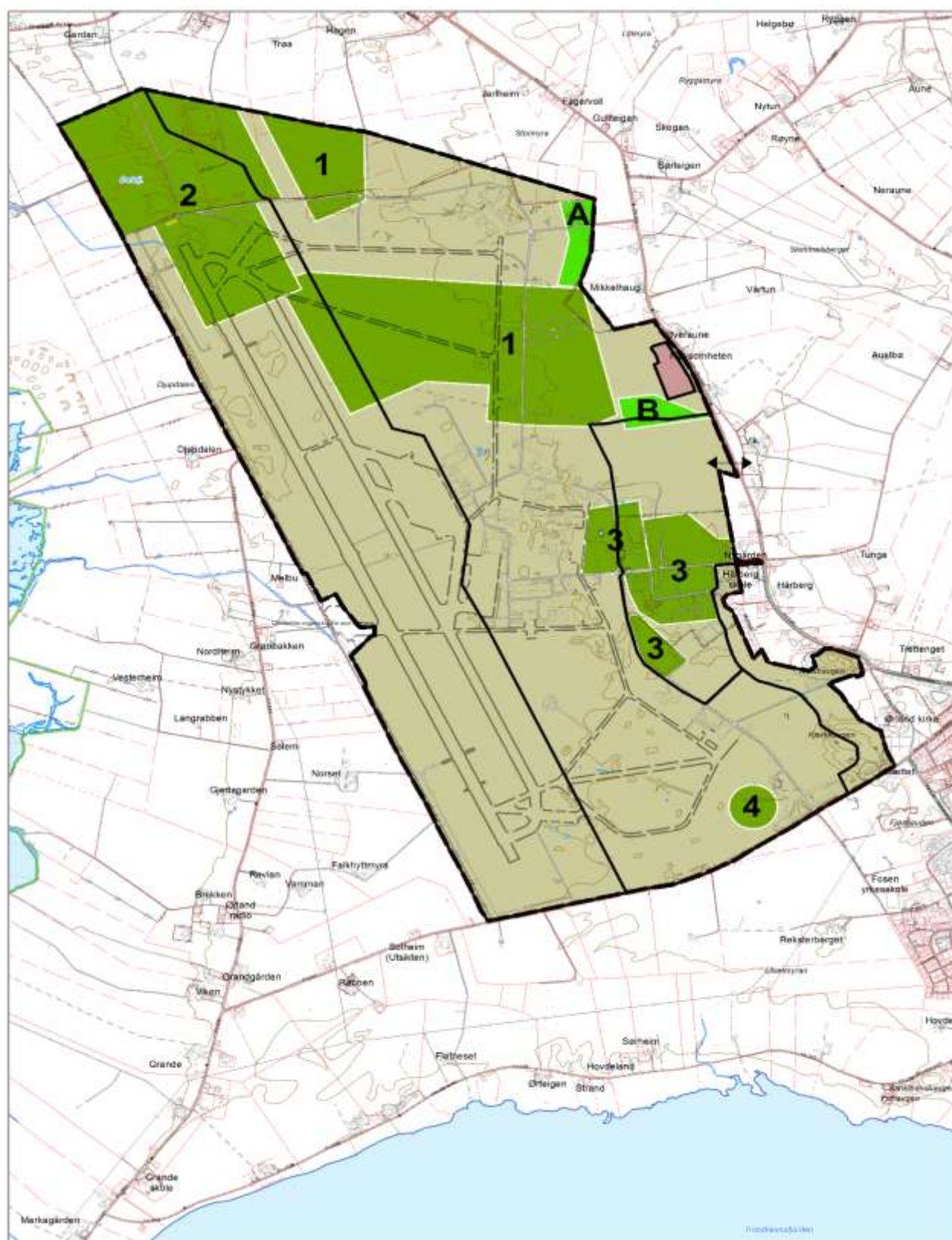
Prosjektets styringsdokumenter på overordnet nivå definerer hvordan anleggsfasen skal gjennomføres. For hvert enkelt utbyggingsprosjekt vil det bli definert egne strategier og planer for gjennomføring. For å strukturere utbyggingen er planområdet foreslått delt inn i 6 områder, ift. geografisk plassering og funksjon. Figur 2 viser inndeling.

### **1.2.1 Område 1, F-35 område**

### **1.2.2 Område 2, baneforlengelse**

### **1.2.3 Område 3, Administrativt område**

### **1.2.4 Område 4 Brannøvingsfelt**



Figur 2: Foreslått områdeinndeling for anleggsgjennomføringen(1-4) og foreløpig plassering av anlegg(A)- og brakkerigg (B). Prosjektkontor for byggherre og entreprenør er planlagt plassert ved anleggsrigg. Det kan forekomme endringer i planområdet og plassering av riggområder og områdeinndeling.

## **2 MILJØSTRATEGI OG -LEDELSE**

### **2.1 OVERORDNET MILJØSTRATEGI FOR FORSVARSBYGG**

Som landets største eiendomsforvalter har Forsvarsbygg et ansvar for å være pådriver for å sikre en energi- og miljøriktig utvikling innen bygge- og eiendomsbransjen. Forsvarssektoren har sine spesielle utfordringer knyttet til militær aktivitet og øvelser.

I Miljøstrategi for Forsvarsbygg fra 31.10.2013, er det pekt på fokusområder for Forsvarsbyggs miljøsatsing som skal sikre at viktige miljøaspekter ivaretas. Miljøarbeidet Forsvarsbygg utfører bygger på retningslinjer for forsvarssektorens miljøarbeid.

#### **2.1.1 Miljøledelse**

Forsvarsdepartementet har besluttet at Forsvarsbygg som en del av forsvarssektoren, skal følge prinsippene for miljøledelse iht. ISO 14001 (ikke sertifisering) og at dette legges til grunn for systematisk miljøarbeid.

Dette innebærer:

- Identifisering av de viktigste miljøtemaene (identifisert i miljøstrategien)
- Prioritering av miljømålene, herunder håndtering av eventuelle målkonflikter
- Utarbeiding av en plan for evaluering og oppfølging av miljømålene ved ulike milepæler
- Rapportere status for miljøarbeidet til ledelsen i kampflyprosjektet ved de samme milepæler

### **2.2 SPESIFIKK MILJØSTRATEGI FOR ØRLAND FLYSTASJON**

Forsvarsbygg skal i alle faser av utbyggingen av Ørland hovedflystasjon arbeide aktivt for å ivareta hensynet til omgivelsene. I dokumentet «Miljøstrategi for Ørland flystasjon», datert oktober 2013, følges ambisjonene i Forsvarsbyggs overordnede miljøstrategi opp og de nasjonale ambisjonene på energi- og klimaområdet som er politisk forankret bl.a. i Stortings-melding nr. 21 og 28 legges til grunn.

Miljøstrategien for Ørland hovedflystasjon beskriver miljøambisjonene og angir konkrete miljømål og mulige avbøtende tiltak for måloppnåelse. Miljøoppfølgingsplanen (dette dokumentet) synliggjør i større grad hvordan miljømålene operasjonaliseres.

### **2.3 MILJØOPPFØLGINGSPLAN FOR YTRE MILJØ (DETTE DOKUMENTET)**

Miljøoppfølgingsplanen (MOP) for ytre miljø legger premissene fra dokumentene omtalt over til grunn. Miljøoppfølgingsplanen for ytre miljø skal primært håndtere miljøspørsmål i bygge- og anleggsperioden. Problemstillinger som er identifisert gjennom plan- og prosjekteringsarbeidet vil bli fulgt opp med konkrete tiltak og virkemidler for å ivareta miljøhensyn.

Planen skal bidra til å redusere den ulempen som berørte opplever i tilknytning til anleggsfasen og skal videre legges til grunn i arbeidet med gjennomføring av tiltaket.

### 3 BAKGRUNN OG HENSIKT MED MILJØOPPFØLGINGSPLAN (MOP)

En miljøoppfølgingsplan (MOP) for ytre miljø har som hensikt å fungere som:

- internt styringsdokument for Forsvarsbyggs byggherreorganisasjon
- premiss for videre prosjektering
- premiss for entreprenør / leverandør ved gjennomføring av anleggsarbeidene
- utgangspunkt for oppfølging av entreprenør
- dokumentasjon i forhold til oppfølging og kontroll fra relevante myndigheter
- grunnlag for rapportering både internt i prosjektet og til offentlige myndigheter
- grunnlag for eventuell justering av avbøtende tiltak

Målgruppen for dette dokumentet er egne ansatte og leverandører i prosjektet, samt berørte myndigheter.

Foreliggende miljøoppfølgingsplan (MOP) for ytre miljø for Ørland hovedflystasjon vil være et premissgivende dokument for de videre arbeider og kontrakter som skal utføres eller produkter som skal leveres ved gjennomføring av anleggsarbeidene.

Dokumentasjon av ulemper og forslag til avbøtende tiltak er vurdert i konsekvensutredningen for tiltaket. Videre detaljering av avbøtende tiltak vil bli utført som en del av prosjekteringsfasen.

Gjennom konsekvensutredningen ble det listet opp aktuelle avbøtende tiltak i hver enkelt temarapport. I sammenstillingen av disse til en felles konsekvensutredning (planbeskrivelsen) ble det gjort en avveining av tiltakene. Den beste enkeltløsningen kan i noen tilfeller måtte vike til fordel for gode helhetsløsninger. Alle enkelttiltak som er beskrevet i temarapportene er derfor ikke med i den endelige listen, men det er likevel søkt å finne løsninger som ivaretar alle de viktigste hensynene. Etter høring av forslaget til reguleringsplan med konsekvensutredning ble listen ytterligere justert og nye justering er foretatt etter at reguleringsplanen med bestemmelser er vedtatt. De endelige anbefalinger som gis i MOP er en avveining av flere hensyn, herunder operative forhold, sikkerhet, ulike miljøhensyn, landbruk og økonomi.

Alle samarbeidsparter og leverandører som deltar i utbyggingen av flystasjonen skal stå ansvarlig for den miljøpåvirkning egne aktiviteter medfører utover det som er fastsatt i vedtatte planer, kontrakter, lover og forskrifter. De spesifikke krav til entreprenører/leverandører vil bli innarbeidet i anbudsdokumentene.

Følgende tema er i konsekvensutredningen vurdert mtp miljøpåvirkning ved utbyggingen av Ørland for å ta i mot nye kampfly:

- Infrastruktur, vegnett og transportsystem
- Støy
- Utslipp til luft, grunn og vann
- Naturmiljø
- Materialvalg (ikke aktuelt under driftsfasen)
- Energibruk og energiløsninger
- Landskap og lokalklima
- Kulturminner og kulturmiljø
- Nærmiljø, friluftsliv og befolkningens helse
- Landbruk
- Avfallshåndtering

## 4 OPPBYGGING AV MOP

### 4.1 TILGRENSEDE PLANER OG PROSESSER

I konsekvensutredningen og høringen av denne er det avdekket en del behov/ønsker om tiltak som faller utenfor Forsvarsbygg eller Forsvarets ansvarsområde. På bakgrunn av møter avholdt med Ørland kommune og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ser Forsvarsbygg at det kan være behov for å kommentere avgrensningen av MOP i forhold til andre prosesser som behandler miljø- og plantema.

#### Kommuneplan

Ørland kommune vedtok ny kommuneplan for 2014 – 2026 i nov 2014. I den grad det er avvik mellom kommuneplanens bestemmelser og reguleringsbestemmelsene til ØHF, forutsettes det at reguleringsplanens bestemmelser legges til grunn da denne er vedtatt senere enn kommuneplanen.

Faglige råd og andre fremsatte behov som faller utenfor Forsvarets eller Forsvarsbygg sitt ansvarsområde, må eller kan dels følges opp gjennom samarbeidsprosesser mellom Forsvarsbygg/Forsvaret/Ørland kommune/Sør-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, og dels av hver enkelt av de nevnte etatene. Ørland kommune har således gjennom sitt arbeid med kommunedelplanen ansvar for å reservere framtidige arealer for natur, friluft og landbruk (NLF-områder) for å ta høyde for framtidig utvikling og behov. Tilsvarende har Forsvarsbygg og Forsvaret ansvar for å følge utviklingen av egen virksomhet for å varsle om endringer som kan påvirke tilbud og kapasitetsregulering av offentlige tjenestetilbud.

#### Reguleringsplaner

Det forutsettes at Ørland kommune ivaretar reguleringsbestemmelsene for ØHF ved at dette innarbeides og hensyntas i øvrig planarbeid i regi av kommunen.

Kommunen har under arbeid reguleringsplaner både for Uthaug havn, Brekstad sentrum, gang-sykkelveg mellom Uthaug og Hårberg (plankostnader dekket av Forsvarsbygg) og etter hvert flere boligområder. Disse vil hver for seg måtte ta hensyn til den utvikling utbyggingen av Ørland hovedflystasjon innebærer, men uten at Forsvaret eller Forsvarsbygg blir økonomisk involvert i de.

#### Landbruksprosjektet

Dette er et langsiktig utviklingsprosjekt igangsatt av Ørland kommune i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Forsvarsbygg vil også i noen grad bli involvert i forbindelse med tildeling av erstatningsarealer og nye utleieavtaler av landbruksjord på basen. Dette prosjektet inngår ikke i MOP.

#### Konsesjon for Ørland hovedflystasjon – (Luftfartsloven)

De endelige prosedyrer for inn- og utflyvning vil bli fastsatt med hjemmel i lov om Luftfart (Luftfatsloven).

#### Stryking av kommunens tjenester og beredskap

Ørland kommune vil i takt med befolkningsveksten videreutbygge sitt tjenestetilbud og -beredskap. Forsvaret er en stor aktør i kommunen, med egen beredskap på flere områder, og det er naturlig med felles planlegging av koordinert innsats i aktuelle situasjoner.



## **4.2 OPPBYGGING AV MOP**

### **4.2.1 Underlagsrapporter**

Det faglige underlaget for miljøoppfølgingsplanen finnes først og fremst i konsekvensutredningen med tilhørende temarapporter, risiko- og sårbarhetsanalysen, Miljøstrategi for Ørland Flystasjon. For ytterligere dokumentasjon vises det til disse.

Videre prosjektering vil dels kunne medføre justering av MOP med avbøtende tiltak og dels vil det være et resultat av MOP.

### **4.2.2 Hensyn til virkninger utenfor flystasjonen**

Forsvarsbygg og Forsvarets ansvar i forhold til miljøoppfølging er avgrenset til direkte virkninger av utbyggingen inne på Ørland hovedflystasjon. Disse kan ha virkninger også utenfor basen, som støy fra fremtidig flyvirksomhet, trafikk i anleggsperioden, utslipp og uhell som kan medføre forurensning av dreosanlegg utenfor basen. Dette omfattes også av MOP.

Gjennom høring av reguleringsplanen med konsekvensutredning har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag fremsatt en rekke faglige råd. De faglige rådene gjelder dels tiltak i anleggsperioden, dels tiltak i driftsperioden og forbedrende tiltak dersom konsekvensene av tiltaket blir forskjellig fra det som er utredet. Disse er i nødvendig grad ivaretatt i MOP.

### **4.2.3 Oppbygging av miljøtema i dette dokumentet**

Miljøtema er delt i anleggsfasen og driftsfasen. Videre er det under hvert tema gitt en beskrivelse av:

- mål
- rammer og regelverk
- beskrivelse og risikovurdering
- tiltak for måloppnåelse
- oppfølgende undersøkelser

### **4.2.4 Tiltak for å nå måloppnåelse**

Tiltak er hovedsakelig sortert i to kategorier; fysiske tiltak eller administrative tiltak. Ansvar for de enkelte tiltakene er videre angitt.

Tiltak kan være konkrete, fysiske tiltak som skal avhjelpe og forbedre en situasjon knyttet til en konkret ulempe og der ansvaret påhviler tiltakshaver. Tiltakshaver kan i denne sammenheng være Forsvarsbygg ev. entreprenør via Forsvarsbygg eller Luftforsvaret.

Tiltak kan også være administrative eller organisatoriske tiltak som skal legge til rette for en bedre håndtering av en fremtidig situasjon. I denne planen avgrenses tiltakene til de som Forsvaret eller Forsvarsbygg har ansvar for.

#### **4.3 DETALJERTE MILJØOPPFØLGINGSPLANER**

Med bakgrunn i Miljøoppfølgingsplanen for ytre miljø (dette dokumentet) og prosjektets miljøstrategi utarbeides også miljøoppfølgingsplaner for enkelte utbyggingsprosjekter. Således er det utarbeidet interne arbeidsdokumenter for oppfølging av eksempelvis skvadronbygg, vedlikeholdsbygg og infrastruktur.

#### **4.4 REVISJON AV MILJØOPPFØLGINGSPLANEN.**

Miljøoppfølgingsplanen vil kunne bli revidert. Vi regner med minst en revisjon i løpet av utbyggingsperioden og en i forbindelse med overgang mellom anleggsfase og driftsfase.

Revisjoner vil i liten grad gjelde det geografiske eller tematiske omfanget av planen, men snarere justeringer av konkretiseringsgrad og avbøtende tiltak.

## **5 TILTAK - ANLEGGSFASEN**

### **5.1 VEGNETT OG TRANSPORTSYSTEM**

#### **5.1.1 Mål**

- Massetransport skal ikke medføre vesentlige ulemper for andre trafikanter eller omgivelsene.

#### **5.1.2 Rammer og regelverk**

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Vegtrafikkloven
- Forurensningsloven
- Reguleringsplan med bestemmelser for Ørland hovedflystasjon

#### **5.1.3 Beskrivelse og risikovurdering**

Anleggsfasen kan medføre trafikkutfordringer knyttet til persontransport, ferjeavvikling, hurtigbåttilbud og transport av masser og byggematerialer.

Anleggsfasen vil i perioder kunne gi høy andel av tungtrafikk på enkelte veistrekninger. I de mest intensive periodene er det estimert tungtransport på inntil ca 400 lastebiler til/ fra området pr dag (sum begge veier). Det søkes å finne frem til det eller de kjøremønstre som gir minst belastning for omgivelsene. Entreprenører vil bli pålagt å følge eventuelle fastsatte ruter.

Både materialltransport og transport av anleggsarbeidere vil ha behov for ferge og båttransport. Anslagsvis 600-700 arbeidere vil kunne arbeide på anlegget i den mest intensive perioden. Det kan forekomme trafikktopper som medfører gjenstående passasjerer og biler. Forholdet må følges nøye, særlig i innledende faser av anleggsperioden.



**5.1.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode       | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Ansvar                                                      |
|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| <b>1.1</b> | Utarbeide plan for beskyttelse av omgivelsene mot ulemper i bygge- og anleggsfasen. Planen skal redegjøre for trafikkavvikling, massetransport, driftstider, trafikk sikkerhet for gående og syklende, renhold, støvdemping og støyforhold. Behov for tiltak ved Hårberg skole vurderes.<br>Hensynet til myke trafikanter skal ivaretas.<br>Eventuelle fastsatte transportruter skal følges. | Forsvarsbygg/<br>Entreprenør                                |
| <b>1.2</b> | Løpende overvåkning av trafikksituasjonen, med særlig vekt på fergekapasitet. Dette gjennomføres av Forsvarsbygg i dialog med driftsselskapene både for bil- og persontransport. Beredskap for kapasitetsøkende tiltak avklares.                                                                                                                                                             | Forsvarsbygg i samarbeid med driftsselskaper og myndigheter |

**5.1.5 Oppfølgende undersøkelser, ansvar byggherre:**

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## 5.2 STØY

### 5.2.1 Mål

- Anleggsfasen skal ikke påføre omgivelsene unødig støybelastning.

### 5.2.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Retningslinje T-1442 med veileder
- Plan- og bygningsloven, Byggeteknisk forskrift (TEK 10)
- Reguleringsplan med bestemmelser for Ørland hovedflystasjon

### 5.2.3 Beskrivelse og risikovurdering

Som følge av grunnforholdene i området for planlagt F-35 aktivitet vil det ikke være behov for de mest støyende anleggsaktivitetene som peling, spunting og pigging i fjell. Det kan bli behov for noe pigging i gamle betongfundamenter og konstruksjoner i forbindelse med riving av eksisterende bygninger, men dette vil være i beskjedent omfang. De dominerende anleggsarbeidene ved utbyggingen vil da være utgraving, masseutskifting, massetransport og etablering av nye voller. Pga. stor avstand fra anleggsområdet på basen til bebyggelsen rundt flystasjonen, vil disse arbeidene ikke medføre overskridelse av anbefalte grenseverdier for BA—støy iht. støyretningslinje T-1442.

Dersom det blir bestemt å hente steinmasser for underbygning lokalt på Ørland hovedflystasjon (Mikkeltaug), vil uttaket medføre boring, sprengning og knusing av stein. Støybelastning fra slikt uttak må beregnes og evt. nødvendige tiltak i forhold til omkringliggende naboer iverksettes. Nærmeste bebyggelse (3 boliger) ligger 25 - 35 m fra mulig nærmeste bruddkant.

For beregninger av støy fra transport av masser og byggematerialer er det tatt utgangspunkt i forventet mottakskapasitet for steinmasser inne på anleggsområdet. Dette kan i en kortere periode være i størrelsesorden 200 lastebiler daglig inn til anlegget, og tilsvarende antall tomme biler i retur. Det typiske aktivitetsnivået for massetransport er vurdert til å være i størrelsesorden 100 – 150 lastebiler daglig inn til anlegget.

Tabell 1 angir orienterende avstander for hvor langt fra senterlinje veg man kan forvente lydnivåer som tilsvarer ulike anbefalte grenseverdier for lydnivå. Beregningene er basert på forutsetninger som angitt over.

Tabell 1: Utbredelse av støysoner fra massetransport på vei, verste døgn

| Støysone (lydnivå)                        | 50 km/t  | 60 km/t  | 70 km/t  | 80 km/t  |
|-------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|
| Gul sone (Lden 55 dB)                     | 20 meter | 30 meter | 40 meter | 45 meter |
| Rød sone (Lden 65 dB)                     | -        | 5 meter  | 8 meter  | 10 meter |
| Grenseverdi BA-støy dagtid, LpA12t 60 dB* | 10 meter | 15 meter | 20 meter | 27 meter |

\* Inkl. korreksjon for varighet mer enn 6 mnd.

Med bakgrunn i tabell 1 vurderes det ikke nødvendig med støytiltak rettet mot anleggstrafikken.

Hårberg skole (nærmeste fasade) ligger i avstand 11 m – 17 m fra midt Uthaugssveien. Uthaugssveien har skiltet hastighet på 60 km/t.

For å tilfredsstille anbefalt verdi på 60 dB ved fasade på Hårberg skole kan derfor reduksjon i fartsgrense fra 60 km/t til 50 km/t være et aktuelt tiltak. Slik reduksjon kombinert med fartshumper ble godkjent i Sør-Trøndelag fylkeskommune høst 2015 .

For kveldstid er anbefalingen i T-1442 at innendørs gjennomsnitts støynivå fra BA-virksomhet ikke bør overskride 35 dB ( $L_{pAeq4h}$  19- 23) og i helger. Boligene langs Uthaugsveien ligger i hovedsak 15 - 20 m fra midt Uthaugsveien. Med en ordinær fasadedempning på minimum 25 dB vil dette nivået derved opprettholdes uten noen særskilte tiltak.

#### **5.2.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode       | Tiltak                                                                                                          | Ansvar           |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| <b>2.1</b> | Varsling av særlig støyende anleggsaktiviteter. Etablere varslingsrutiner                                       | Entreprenør      |
| <b>2.2</b> | Ved evt. lokalt steinbrudd inne på Ørland hovedflysasjon må støytiltak ift naboer identifiseres og iverksettes. | Forsvarsbygg     |
| <b>2.3</b> | Etablere beredskap for klagebehandling.                                                                         | Forsvarsbygg     |
| <b>2.4</b> | Nedsatt hastighet forbi Håberg skole i periode med massetransport for å redusere støy.                          | Statens vegvesen |

#### **5.2.5 Oppfølgende undersøkelser**

Ingen oppfølgende undersøkelser.

### 5.3 UTSLIPP TIL LUFT, VANN OG GRUNN

#### 5.3.1 Mål

- Anleggsvirksomheten skal ikke medføre forurensning (inkludert støv) som kan være til skade eller ulempe for miljøet eller ha negative konsekvenser for helse.

#### 5.3.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven), LOV-1981-03-13-6, St.meld.nr. nr. 16 (2008-2009)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), FOR-2004-06-01-931, Kapittel 2, 7 og 15
- Vannforskriften - Forskrift om rammer for vannforvaltningen, FOR-2007-01-01
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall. (Avfallsforskriften), FOR-2004-06-01-930, Kapittel 9 Deponering av avfall
- Miljødirektoratets veileder TA-2553/2009
- Miljødirektoratets veileder TA-1629/1999
- Meld. St. 33 (2012–2013), Klimatilpasning i Norge

#### 5.3.3 Beskrivelse og risikovurdering

Tiltaket medfører omfattende terrenginngrep, ved at eksisterende masser over fast leire skiftes ut med kvalitetsmasser (pukk). Utskiftede masser vurderes lagt inn i voller, etter nærmere angitte kriterier og grenseverdier som fastsettes gjennom tiltaksplan for forurenset grunn og etter godkjenning av Miljødirektoratet.

Det er kilder til både permanent og akutt forurensning innenfor planområdet, dette er særlig knyttet til forurensninger i grunnen. En mindre andel av gravemassene vil inneholde forurensning. Noe av dette har innhold av PFOS/PFOA, og er knyttet til brannøvingsfeltet.

Forurenset grunn medfører en viss risiko for både eksponering (mot menneske og miljø) og for forurensningsspredning. Det er lite sannsynlig at dette representerer risiko for alvorlig helsefare eller alvorlig miljøforurensning, men forholdet skal overvåkes ved anleggsgjennomføring og tiltak for å hindre eksponering og spredning av forurensning planlegges ved gjennomføring av anlegg.

Det er viktig å etablere rutiner og beredskap for å fange opp utslipp fra anleggsområder. Tiltak, rutiner og rapportering blir beskrevet i egen tiltaksplan for håndtering av forurensende masser og i egen utslipssøknad for overflatevann. Tiltak i planområdet omfatter en rekke enkelttiltak som er planlagt og hvor det forutsettes etablert systemer som hindrer spredning av evt. forurensninger.

Følgende spredningsmekanismer kan oppstå og må hensyntas:

- Spredning til overvann og grunnvann, via drenssystemer og kanaler og til utslipp i Grandefjæra.
- Spredning via støv / vind, til tiliggende arealer innenfor og utenfor stasjonsgjerdet.
- Spredning som følge av feil i massehåndtering og –disponering.

Anleggsfasen representerer også en risiko for uhellsutslipp fra maskiner og midlertidige brakkerigger.

Strømstans eller lekkasje kan medføre at urensset avløpsvann kan renne ut i resipient.

#### **5.3.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode       | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Ansvar       |
|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| <b>3.1</b> | Det utarbeides en tiltaksplan for håndtering av forurenset grunn, i tråd med Forurensningsforskriftens kapittel 2.                                                                                                                                                                                                                                                              | Forsvarsbygg |
| <b>3.2</b> | Entreprenøren skal ha beredskap for å håndtere forurensede masser eller forurenset vann. Beredskapsplan utarbeides for å redusere konsekvensen av akutt utslipp eller søl.                                                                                                                                                                                                      | Entreprenør  |
| <b>3.3</b> | Det skal utarbeides overvåkningsprogram og foretas prøvetaking og analyse av grunnvann og overvann, både før og i anleggsfasen. Prøvetakingen skal omfatte brønner og kanaler/bekker. Formålet er å fastsette og dokumentere nåsituasjonen og å oppdage eventuelle påvirkninger (utslipp / lekkasjer) fra anleggsarbeidene.                                                     | Forsvarsbygg |
| <b>3.4</b> | Det skal utarbeides tiltak for å redusere tilsøling og støv til veier, fasader og bygninger, både innenfor og utenfor området. For å redusere støvplager og tilgrising skal anleggstrafikk i nødvendig grad kjøre over «vaskeanlegg» på veg ut anleggsområdet. Masser som transporteres, tippes, graves og mellomlagres i tørre perioder skal vannes ved behov. Ref. punkt 1.4. | Entreprenør  |
| <b>3.5</b> | Eventuelle utslipp av kjemikalier, drivstoff etc. skal varsles i henhold til instruks, herunder Brann og redningsenheten (BRP) på basen og nødetater.                                                                                                                                                                                                                           | Entreprenør  |
| <b>3.6</b> | Anlegget skal fortrinnsvis bygges med nyere anleggsmaskiner og kjøretøy for å redusere lokale utslipp og støy. Tilhørende dokumentasjon skal finnes på anleggsområdet.                                                                                                                                                                                                          | Entreprenør  |
| <b>3.7</b> | Tiltak i fm forurenset vann og overvann vurderes i hht. vilkår gitt av miljømyndighetene.                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Entreprenør  |

#### **5.3.5 Oppfølgende undersøkelser**

Jfr. pkt 3.1 i tabellen.

## 5.4 NATURMILJØ

### 5.4.1 Mål

- Vegetasjon og biologisk mangfold innenfor midlertidige anleggsområder, som utgjør lokalt viktige naturområder, landskapselementer eller økologiske funksjoner søkes bevart og sikres mot skade
- Spredning av fremmede, skadelige arter skal unngås.

### 5.4.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) «Biologisk mangfold – Sektoransvar og samordning»
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), LOV-2009-06-19-100
- Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften), FOR-2006-12-15-1446
- Retningslinjer for Forsvarssektorens miljøvernarbeid
- Forskrift om innførsel og utsetting av fremmede organismer er under utarbeidelse

### 5.4.3 Beskrivelse og risikovurdering

I anleggsfasen er det risiko knyttet til anleggsområdet og anleggsområdets influensområde.

Naturtypelokaliteter er sårbare ved at skade i stor grad kan være irreversibel. Registrert lokalitet i nordvest kommer i konflikt med rullebaneforlengelsen og vil bli påvirket. Lokaliteter i nordøst kan komme i konflikt med sikkerhetsanordninger og vil kunne bli påvirket.

Anleggsvirksomheten vil ikke ha direkte konsekvens for fuglelivet i Grandefjæra. Aktiviteten følges opp mht. avrenning og forurensende utslipp ref. pkt. 5.3. ved løpende prøvetaking.

### 5.4.4 Tiltak for måloppnåelse

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Ansvar                                              |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| 4.1  | Massehåndteringen må skje uten tilførsel/spredning av fremmede skadelige arter (sortlistede arter).<br>Blant annet må disse artene fjernes/bekjempes før masseforflytning: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Hybridslirekne (ved Dalatjørna)</li> <li>• Fremmede arter (spesielt i nord)</li> <li>• Platanlønn (sørøst mot kirka)</li> </ul><br>FB skal identifisere fremmede arter i nordvest og syd | Entreprenør<br><br><br><br><br><br><br>Forsvarsbygg |
| 4.2  | Floghavre skal bekjempes i hht gjeldende forskrift.<br><br>Jordressursen må være fri for floghavre før den tas ut av flystasjonens området                                                                                                                                                                                                                                                                   | Drivere/Leietakere<br><br>Forsvarsbygg              |
| 4.3  | Registrerte naturtypelokaliteter som ligger i eller ved utbyggingsområder søkes bevart. Dersom inngrep er nødvendig søkes dette redusert ved skånsom anleggsgjennomføring, eksempelvis ved rullebaneforlengelse og perimetersikring.                                                                                                                                                                         | Forsvarsbygg                                        |

### 5.4.5 Oppfølgende undersøkelser

Det vises til pkt. 6.4.5 for oppfølgende undersøkelser i Grandefjæra.

## 5.5 MATERIALVALG

### 5.5.1 Mål

- Overskuddsmasser, skrapmasser og eventuelle løsmasser er en ressurs som skal gjenbrukes i prosjektet eller til andre samfunnsnyttige formål, fortrinnsvis med kort transportdistanse fra opprinnelsessted
- Eksisterende bygningsmasse skal gjenbrukes så langt dette er mulig
- Det skal ikke benyttes helse- og miljøfarlige stoffer og produkter i byggene eller byggeprosessen
- Materialer skal være motstandsdyktig mot kjente klimaendringer (krav om høy bestandighet mot termiske, mekaniske og kjemiske påvirkninger)

### 5.5.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Klimaforliket
- Plan og bygningsloven
- Lov om offentlige anskaffelser
- Regional plan klima og energi Sør-Trøndelag (2010-2014)
- Energi- og klimaplan for Ørland Kommune 2007 – 2012
- Kommunedelplanens arealdel, temakart Småskala vindkraftverk
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (Produktkontrollloven), LOV-1976-06-11-79
- Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften), FOR-2004-06-01-922
- Forskrift om klassifisering, merking mv av farlige kjemikalier, FOR-2002-07-16-1139
- Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (Miljøinformasjonsloven), LOV-2003-05-09-31

### 5.5.3 Beskrivelse og risikovurdering

Bærekraftige valg av materialer innebærer lavere klimagassutslipp, sunnere innemiljø, forenklet vedlikehold ved valg av bestandige materialer og en enklere håndtering ved avhending og riving. Produksjon og fremstilling av materialer til bygningsprodukter kan ha store negative konsekvenser for lokale naturressurser og for menneskene som arbeider med det. Det er dermed viktig å stille etiske krav ved innkjøp. Plikten til å undersøke om farlige stoffer kan erstattes med mindre farlige, er gitt i produktkontrollloven §3a. Krav til bruk av lavemitterende materialer er gitt i TEK10 kapittel 13.



**5.5.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Ansvar                      |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| 5.1  | Tremateriale med tropisk tømmer skal unngås benyttet under bygging og i det ferdige anlegget. Øvrig trevirke og trebaserte produkter skal være produsert av tømmer fra FSC-sertifisert, Levende Skog/ISO 14001-sertifisert skog, PEFC-sertifisert skogsdrift eller tilsvarende sertifisering.                                                                                                                                                   | Entreprenør                 |
| 5.2  | Helse- og miljøskadelige stoffer og produkter skal ikke benyttes. Produkter som inneholder over 0,1 % vektandel av stoffer på Miljødirektoratets prioritetsliste og REACH kandidatliste skal ikke benyttes under bygging og i det ferdige anlegget                                                                                                                                                                                              | Entreprenør                 |
| 5.3  | Entreprenør skal dokumentere merkepliktige stoffer og produkter som finnes på anlegget vha. sikkerhetsdatablad (HMS datablad). Entreprenøren skal kontinuerlig oppdatere stoffkartoteket med sikkerhetsdatablad, og disse skal være tilgjengelig på alle riggområdene. Kartoteket skal være tilgjengelig for byggherre. Kopi av bladene skal oversendes Byggherre.                                                                              | Entreprenør                 |
| 5.4  | Utarbeide LCA for de 10 mest brukte byggmaterialer på prosjekteringsfase. Budsjettet skal identifisere de viktigste materialgruppene i et klimaperspektiv (5-10 materialgrupper).                                                                                                                                                                                                                                                               | Entreprenør                 |
| 5.5  | Det skal fremlegges miljødeklarasjoner for (EPD) i ht ISO 14025/EN-NS 15804 for de 5 mest brukte materialtyper og de 10 mest miljømessig utfordrende evt. miljømerking av byggeprodukter.                                                                                                                                                                                                                                                       | Entreprenør                 |
| 5.6  | Utarbeide klimaregnskap for ferdige bygg for å sammenlikne mot referansebygg i klimagassregnskap.no<br><br>Det skal utarbeides klimabudsjett for referansebygg i klimagassregnskap.no<br>Videre skal et klimaregnskap for ferdige bygg utarbeides med prosjektspesifikke materialmengder fra entreprenør. For materialene som har krav til EPD brukes produktspesifikke miljødata. Andre materialer benytter miljødata fra klimagassregnskap.no | Forsvarsbygg                |
| 5.7  | Design i utbygging skal være tilpasset lokalt klima. Det er utarbeidet egen formingsveileder.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Forsvarsbygg                |
| 5.8  | Design av utbygging skal tilrettelegge for gjenbruk av eksisterende materialer og masser der dette er hensiktsmessig.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Forsvarsbygg og entreprenør |

**5.5.5 Oppfølgende undersøkelser**

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## **5.6 ENERGIBRUK OG ENERGILØSNINGER**

### **5.6.1 Mål**

- I anleggsfasen skal det unngås energiløsninger basert på fossilt brensel som hovedkilde.

### **5.6.2 Rammer og regelverk**

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Klimaforliket
- EUs Fornybarhetsdirektiv, 2009/28/EC
- Bygningsdirektivet, 2002/91/EC
- TEK10
- Lov om elsertifikater
- Regional plan klima og energi Sør-Trøndelag (2010-2014)
- Energi- og klimaplan for Ørland Kommune 2007 – 2012

### **5.6.3 Beskrivelse og risikovurdering**

Utbyggingen anses å ha liten konsekvens for ekstern kraftforsyning.

De innledende vurderinger av ulike energiforsyningsløsninger viser at varme- og kuldebehovet for utbyggingsbehovet kan dekkes uten at dette vil medføre negative konsekvenser av betydning for miljø og samfunn.

### **5.6.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode       | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                      | Ansvar      |
|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| <b>6.1</b> | Elektrisitetsforbruk til anleggs- og brakkerigg bør så langt det er mulig bli dekket av eksisterende nett og ikke fra aggregater. Der dette ikke er mulig bør det undersøkes om det er mulig å bruke biodiesel i stedet for ordinær diesel. | Entreprenør |
| <b>6.2</b> | Unngå bruk av oljekjel for fossilt brensel til grunnlast for energiforsyning til stasjonært energiforbruk for anleggs- og brakkerigg. Alternative muligheter (bla. biokjel) må vurderes istedenfor tradisjonell oljekjel.                   | Entreprenør |

### **5.6.5 Oppfølgende undersøkelser**

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## 5.7 LANDSKAP OG LOKALKLIMA

### 5.7.1 Mål

- Midlertidige inngrep skal utføres så skånsomt som mulig.

### 5.7.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Den europeiske landskapskonvensjonen (2004)
- Stortingsproposisjon nr.1S (2009-2010)

### 5.7.3 Beskrivelse og risikovurdering

I anleggsfasen er det særlig vind og nedbør som kan representere en risiko. Hovedflystasjonen er utsatt for vind, og episoder med kraftig vind opptrer regelmessig, særlig i høst/vinterhalvåret. Ved utilstrekkelig sikring av anleggsområdet, bygninger under oppføring, utendørs lager mv. kan det oppstå risiko for person- og materiellskade. Episoder med mye nedbør (styrtregn) kan medføre risiko for avrenning av skittent/forurenset vann fra anleggsområdet som kan påvirke vannkvalitet i resipient negativt. Aktuelle risikoreduserende tiltak omfatter å stille krav til anleggsgjennomføring slik at det etableres tilstrekkelige rutiner og anlegg for å håndtere identifiserte risikoforhold.

### 5.7.4 Tiltak for måloppnåelse

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                              | Ansvar       |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 7.1  | Det utarbeides landskapsplaner som blant annet viser hvilke områder som skal bevares, hvilke som skal revegeteres naturlig og hvor det skal plantes.                                                                                | Forsvarsbygg |
| 7.2  | Terrenginngrep og skader/midlertidige inngrep på vegetasjon i anleggsfasen skal begrenses. Vegetasjon som ikke må berøres skal skjermes/merkes slik at den ikke skades og dør ut i anleggsfasen. Ref. pkt. 4.3, 7.1                 | Forsvarsbygg |
| 7.3  | Bearbeidet terreng skal utformes og istandsettes slik at det glir mest mulig naturlig inn i omgivelsene. Vollene må ha en presis utforming som følges opp med tilstrekkelig skjøtsel. Kantarealer skal vedlikeholdes. Ref. pkt. 7.1 | Forsvarsbygg |
| 7.4  | Anleggstelt, byggematerialer, bygningsdeler og utendørs lager må sikres for vind. Anleggsområdene skal til en hver tid holdes ryddig.                                                                                               | Entreprenør  |

### 5.7.5 Oppfølgende undersøkelser

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## 5.8 KULTURMINNER OG KULTURMILJØ

### 5.8.1 Mål

- Viktige kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap, skal bevares for ettertiden.
- Kulturminner som blir berørt av anleggsvirksomhet, skal sikres, undersøkes og dokumenteres.

### 5.8.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Kulturminneloven
- Leve med kulturminner. St. Melding nr 16 (2004-2005)
- Framtid med fotfeste. St. Melding nr 35 (2012-2013)
- Handlingsplan for kulturminner i Sør-Trøndelag, 2001-2005 (12)
- Automatisk fredete kulturminner forvaltes av Sør-Trøndelag fylkeskommune etter kulturminnelovens bestemmelser
- Forskriftsfredete kulturminner forvaltes av Riksantikvaren etter kulturminnelovens bestemmelser
- Reguleringsplan med bestemmelser for Ørland hovedflystasjon

### 5.8.3 Beskrivelse og risikovurdering

Konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø i anleggsperioden er først og fremst knyttet til arealinngrep, men også visuell innvirkning, støv og støy. Anleggsområdet samt traseene knyttet til anleggstrafikken, tilkjøringsvegene og riggområder til anlegget kan gi belastning på kulturminner og kulturmiljøer.

Som resultat av tiltaket vil etablering av evt. ny veg, port og parkområde komme i direkte konflikt med nyregistrerte kulturminnelokaliteter på Vik. Kulturminnene frigis med vedtak av reguleringsplanen, og må dokumenteres før anleggstart i det aktuelle området.

I tillegg til selve hovedtiltaket vil tiltak som steinbrudd, rigg og deponiområder, anleggsveger, etc., kunne utløse krav om arkeologiske registreringer i henhold til kml § 9 (undersøkelsesplikten). Omfang er foreløpig ikke avklart.

### 5.8.4 Tiltak for måloppnåelse

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                        | Ansvar       |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 8.1  | Områder med automatisk fredete kulturminner skal ikke berøres av arbeid i anleggsperioden før de er utgravd og dokumentert.                                                                                                                   | Entreprenør  |
| 8.2  | Under anleggsperioden må områder med forskriftsfredete kulturminner (blant annet Messerschmidthangarene med tilhørende betongdekke) om nødvendig gjerdes inn med midlertidige gjerde. Områdene skal ikke berøres av arbeid i anleggsperioden. | Forsvarsbygg |
| 8.3  | Innenfor hensynssonen for automatisk fredete kulturminner er det ikke lov å kjøre med tunge kjøretøy, lagre anleggsutstyr eller byggematerialer, eller gjøre inngrep i grunnen. Området merkes og skiltes på tilstrekkelig måte.              | Entreprenør  |
| 8.4  | Kulturminne skal være på agendaen i PL/ BLs møter med entreprenør.                                                                                                                                                                            | Forsvarsbygg |
| 8.5  | Dersom det under anleggs- og byggearbeider oppdages viktige eller automatisk fredete kulturminner skal arbeidet straks stanses. Kulturminnemyndighetene skal varsles umiddelbart.                                                             | Entreprenør  |

|     |                                                                                                                                                      |                                                                       |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| 8.6 | Automatisk fredete kulturminner skal søkes frigitt og utgravet. Det må utarbeides en plan for sikring av kunnskapsverdien ved utgravde kulturminner. | Forsvarsbygg<br>/Ørland<br>kommune/Sør-<br>Trøndelag<br>fylkeskommune |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|

**5.8.5 Oppfølgende undersøkelser**

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## 5.9 NÆRMILJØ, FRILUFTSLIV OG BEFOLKNINGENS HELSE

### 5.9.1 Mål

- Befolkningen skal i størst mulig grad oppleve ro og trygghet i anleggsperioden
- Sikre at utviklingsplanene tar hensyn til bolig, tjenester, fasiliteter og goder til midlertidige ansatte.

### 5.9.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Lov om friluftslivet (Frilftsloven), LOV-1957-06-28-16
- Rikspolitiske retningslinjer (T-2/2008) om barn og planlegging
- Forskrift om miljørettet helsevern, FOR-2003-04-25-486
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven), LOV 2011-06-24 nr 29
- Samhandlingsreformen

### 5.9.3 Beskrivelse og risikovurdering

Anleggsfasen vil i perioder kreve til dels mange midlertidig stasjonerte arbeidere. I mest intensive periode (ca. 2016) er det antatt et behov på anslagsvis 600 – 700 årsverk med bygge- og anleggsarbeidere for entreprenørene. Det er ikke avklart fordeling på lokal/regional, nasjonal og internasjonal arbeidskraft, men erfaringsmessig kan man forvente endel utenlandsk arbeidskraft. Som følge av strenge krav til sikkerhet inne på basen, forventes omfanget av utenlandsk arbeidskraft å være lavt. Nødvendige helseattester mm reguleres av norske helsemyndigheter.

Midlertidige stasjonerte arbeidere kan utenfor arbeidstid, medføre økt press på lokalsamfunnet og dagens fritidstilbud. Generelt gir utbyggingen av Kampflybasen et potensiale for å øke kompetansen og forbedre privatøkonomien hos befolkningen i kommunen og nærliggende kommuner, dette gjelder også grupper som i dag ikke er yrkesaktive eller er i lavinntekt grupper.

Erfaringer fra andre større utbyggingsprosjekter viser at anleggsfasen kan medføre noe mer press på lege- og helsetjenester, samt medføre noe mer «liv på byen» i helgene.

For beboere og andre som ferdes langs traseen for anleggstrafikk, vil økningen bli godt merkbar fordi trafikkmengden er såpass lav i utgangspunktet. Anleggstransport vil i perioder gi økt trafikk på enkelte vegstrekninger, uten at dette vil få kapasitetsmessige konsekvenser. Miljø- og trafikksikkerhetsmessige tiltak kan være aktuelt å vurdere.

**5.9.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode       | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Oppfølging   |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| <b>9.1</b> | Det skal tilrettelegges for gode forhold knyttet til kvalitet på midlertidige bo- og arbeidsforhold.<br>Anleggshotell og kantinedrift skal etableres. Disse skal benyttes av tilreisende arbeidere.<br>Anleggshotell plasseres skjermet fra anleggsområdet og får kontrollert atkomst.<br>Rigg skal ha også ha muligheter for å husholde representanter for regionalt verneombud, arbeidstilsyn, LO, lensmannsetaten etc. som kan overse at norsk regelverk overholdes. | Forsvarsbygg |
| <b>9.2</b> | Berørte skal gis informasjon om anleggsvirksomheten for å forebygge unødvendig usikkerhet. Ref. pkt. 1.1.<br>Det skal utvikles rutiner for loggføring av alle henvendelser og klager i tilknytning til anleggsvirksomheten og sørges for rask behandling. Ref. pkt. 2.3                                                                                                                                                                                                 | Forsvarsbygg |

**5.9.5 Oppfølgende undersøkelser**

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## 5.10 LANDBRUK

### 5.10.1 Mål

- Innenfor planområdet skal gjenværende jordressurser sikres og tilrettelegges for landbruksdrift.
- Dreneringssystem og grøfter skal sikres.
- Eventuell overskudd av matjord skal tas vare på som ressurs og gjenbrukes.

### 5.10.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Lov om jord (jordlova), LOV-1995-05-12-23
- Lov om skogbruk (skogbrukslova), LOV-2005-05-27-31
- Forskrift om floghavre, FOR-1988-03-25-251
- Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere, § 5, vedlegg 4B pkt. 14, FOR-2000-12-01-1333
- Forskrift om innførsel og utsetting av fremmede organismer (under utarbeidelse)
- Landbruksmelding (Meld St 9 (2011 – 2012))
- Kommuneplan Ørland
- Landbruksplan Ørland kommune

### 5.10.3 Beskrivelse og risikovurdering

Anleggsfasen ved utbygging av kampflybasen kan få midlertidige konsekvenser for landbruket. Arealene som i dag leies ut og dyrkes vil bli berørt.

### 5.10.4 Tiltak for måloppnåelse

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                | Ansvar                                 |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|
| 10.1 | Eventuell skade på dyrka mark, drens- og grøftesystemer mm, rettes av tiltakshaver i samråd med driver                                                                                                                                                                | Forsvarsbygg                           |
| 10.2 | Omdisponering av jordbruksareal som er regulert til utbyggingsformål skal skje i henhold til inngåtte leieavtaler. Det skal ved inngåelse av nye leieavtaler foreligge en tidsplan for eventuell avvikling av landbruksdriften. Tidsplanen foreligger Ørland kommune. | Forsvarsbygg                           |
| 10.3 | For å unngå å redusere kvaliteten på dyrka mark bør anleggsområder og riggområder fortrinnsvis legges til areal som på sikt skal bygges ned.                                                                                                                          | Forsvarsbygg                           |
| 10.4 | Overskuddsmasser som tas ut av flystasjonens område disponeres etter avtale med landbruksmyndigheten.                                                                                                                                                                 | Forsvarsbygg/<br>landbruksmyndighetene |
| 10.5 | Floghavre skal bekjempes i hht gjeldende forskrift.<br><br>Jordressursen må være fri for floghavre før den ev tas ut av flystasjonens område                                                                                                                          | Driver/Leietakere<br>Forsvarsbygg      |

### 5.10.5 Oppfølgende undersøkelser

Ingen oppfølgende undersøkelser.



## 5.11 AVFALLSHÅNDTERING

### 5.11.1 Mål

- Sikker håndtering av farlig avfall skal dokumenteres ved sanering og rehabilitering av eksisterende bygningsmasse, samt ved oppføring av nybygg.
- Det skal oppnås en utsorteringsgrad på minimum 80 % for riveavfall (fra sanering og rehabilitering).
- Det skal oppnås en utsorteringsgrad på minimum 90 % for avfall i byggefase.

### 5.11.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Avfallsforskriften
- TEK10 (krav til avfallsplan mm), § 9-6
- Den europeiske avfallskatalog (EAK)
- Forskrift om miljørettet helsevern, FOR-2013-01-17-61 (§ 9)
- Forskrift om systematisk helse- miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)

### 5.11.3 Beskrivelse og risikovurdering

Avfallsproduksjonen omfatter ordinært næringsavfall fra anlegget (emballasje, brukt/slitt utstyr mm), farlig avfall og organisk avfall. Farlig avfall skal håndteres etter gjeldene forskrifter.

### 5.11.4 Tiltak for måloppnåelse

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Ansvar                       |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| 11.1 | Det må etableres en ordning med kildesortering og regelmessig deponering slik at det ikke hopper seg opp avfall på anlegget. Avfall skal sorteres, tilpasset lokale ordninger og muligheter.<br>Farlig avfall skal håndteres etter gjeldende forskrifter (Jf. Avfallsforskriften kapittel 11). Slam fra renseanlegg/oljeutskillere skal til godkjent deponi | Entreprenør                  |
| 11.2 | Entreprenør skal fremlegge avfallsplan for byggherre før anleggsarbeid igangsettes. Avfallsplanen skal vise planlagte avfallsmengder og kildesortering. Det skal utarbeides miljøsaneringsrapporter for bygninger som skal rives.                                                                                                                           | Entreprenør                  |
| 11.3 | Entreprenør skal kunne dokumentere at avfall inkl masser til deponi behandles i godkjente mottak.<br>Entreprenør skal utarbeide kontrollrutine for rapportering av mengde avfall fordelt på kategorier og behandlingssted underveis i anleggsperioden.                                                                                                      | Entreprenør                  |
| 11.4 | Anleggsplassene skal holdes ryddige slik at emballasje og annet avfall ikke blåser vekk i uvær. Se pkt. 7.5                                                                                                                                                                                                                                                 | Entreprenør                  |
| 11.5 | Ombruk av rivingsmasser ved sanerings- og rehabiliteringstiltak vurderes.                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Forsvarsbygg/<br>Entreprenør |

### 5.11.5 Oppfølgende undersøkelser

Ingen oppfølgende undersøkelser.



## **6 TILTAK - DRIFTSFASEN**

## 6.1 INFRASTRUKTUR, VEGNETT OG TRANSPORTSYSTEM

### 6.1.1 Mål

- Lokalisering av de nye byggene på basen skal redusere behovet for motorisert transport
- Forholdene på basen legges til rette for miljøvennlig transport, herunder klimavennlig motorisert transport, gåing, sykling

### 6.1.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging, Miljøverndepartementet (20.08.1993)
- Nasjonal transportplan (NTP) - 2014–2023, St. Meld. 26 (2012–2013)
- Regional Transportplan (RTP) for Midt-Norge
- Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon med bestemmelser

### 6.1.3 Beskrivelse og risikovurdering

Utbyggingen kan medføre trafikkutfordringer i nærområdet og i et større omland knyttet til persontransport, ferjeavvikling og hurtigbåttilbud. Med nærområdet menes viktige målpunkt i Ørland og Bjugn. Regional- og pendlertrafikk omfatter transport til og fra Trondheim med hurtigbåt og bil/ferje.

Pendlingsandelen til Kampflybasen vurderes å bli omlag 40 % som i dagens situasjon. Dette gir beregningsmessig en økning i antall pendlere fra dagens 260 pendlere til 600 pendlere i 2030, eller 340 flere pendlere enn i dag. Innpendlingen antas å være høyere de første årene etter utbyggingen, og avta gradvis mot en stabil situasjon i år 2030. Det er derfor grunn til å følge beleggsviklingen i hurtigbåt og ferge, slik at eventuelle korrektive tiltak kan iverksettes.

Den generelle trafikkveksten er vurdert å være større enn trafikkvekst som følge av videreutvikling av basen. Særskilte trafikksikkerhetstiltak knyttet til basen alene ansees derfor ikke nødvendig.

### 6.1.4 Tiltak for måloppnåelse

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                 | Ansvar       |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1.1  | Planlegg ladepunkter for elbil, sentralt innenfor området                                                                                                                              | Forsvarsbygg |
| 1.2  | Tilrettelegg for gode muligheter for sykkelparkering, parkert innendørs eller under tak, og vurder mulighet for sykkelutlån («bysykel») på basen med flere utlans- og leveringssteder. | Forsvarsbygg |

### 6.1.5 Oppfølgende undersøkelser

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## 6.2 STØY

### 6.2.1 Mål

- Støy fra flyaktivitet til omgivelsene skal søkes redusert for å hensynta bebyggelse med støyømfølsom bruk og slik at færrest mulig blir berørt av høye støynivåer.
- For eksisterende bygninger utenfor planområdet skal innendørs lydnivå fra aktiviteten ved flystasjonen tilfredsstillende de grenseverdier som er fastsatt i reguleringsbestemmelsene.

### 6.2.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Støyretningslinje, T-1442
- Norsk standard 8175:2012
- Plan- og bygningsloven, Byggeteknisk forskrift
- Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon m/bestemmelser

### 6.2.3 Beskrivelse og risikovurdering

Støy fra nye jagerfly vil være den mest dominerende støykilden, men annen flytrafikk og bakkeoperasjoner vil kunne bidra til den totale støybelastningen, både innenfor flystasjonens område og utenfor. Støy og vibrasjoner over et visst nivå kan gi en negativ helsemessig konsekvens. Forutsigbarhet og etterlevelse av fastsatte flyprosedyrer har stor betydning for opplevd støyplage.

Økt støybelastning som følge av mer støyende fly og flere daglige flyvninger regnes som den største direkte negative konsekvensen ved tiltaket, og vil kunne endre opplevelseskvaliteten i noen friluft- og nærmiljøområder. Opplevelsen av støy er knyttet til støyhendelser hovedsakelig i forbindelse med avgang og landinger. Normalt operasjonsmønster er typisk 2 perioder på dagtid med avgang og landing med F-35. Normalsituasjonen vil derfor være preget av at det store deler av døgnet er liten eller ingen støyende aktivitet. I helgene er det normalt ingen aktivitet. I løpet av året gjennomføres øvelser med mer intensiv aktivitet på dag og kveld, men normalt ikke på natt. Støybelastningen vil naturlig være sterkest nær flystasjonen og området vest/sydvest for hovedflystasjonen. Nordre del av Grandefjæra, Hoøya og Grande vil bli påvirket av støy fra overflyvning og det er i disse områdene støybelastningen øker mest.

Valg av avgangstraseer er utarbeidet i samarbeid med Forsvaret og er i tråd med innspill fra Ørland kommune for å ivareta støyberørte, landbruket, naturmiljø og Forsvarets behov. Alle avganger også under øvelser, må derfor følge fastsatte korridorer for å gi en forutsigbar støysituasjon for omgivelsene. Prosedyrer i forbindelse med inn- og utflyging innarbeides i Luftforsvarets instruksverk. De endelig avgangskorridorer fastsettes gjennom søknadsprosessen om konsesjon for drift av det nye flyplassanlegget (alternativt kan avgangstraseene bli fastsatt gjennom forskrift til Lov om luftfart).

I tillegg til støy ved avgang og landing, kommer bidrag fra bakkeaktiviteten. For nærmere beskrivelse av beregnet støy i driftsfasen henvises det til konsekvensutredning for støy, samt tilleggsnotater utarbeidet senere.

#### 6.2.4 Tiltak for måloppnåelse

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Ansvar                                                                                                        |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2.1  | <p>Støy til omgivelsene skal reduseres i størst mulig grad ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- terreng- og bygningsutforming for å skjerme omgivelsene fra flyoperativt område</li> <li>- optimalisering av flymønster herunder flytrase- og profil</li> </ul> <p>Det skal etableres faste korridorer for alle typer fly- og helikoptertrafikk. Hensikten er å redusere støy og øke forutsigbarheten for omgivelsene</p> <p>Det presiseres dog at flymønster fastsettes i konsesjon etter Luftfartsloven.</p> | <p>Forsvarsbygg i samarbeid med Luftforsvaret</p> <p>Forsvarsbygg i samarbeid med Luftforsvaret/ 330 skv.</p> |
| 2.2  | <p>Flystasjonen skal dokumentere at fastsatte flyprofiler og – traseer etterleves. Det skal utarbeides dokumentasjon som regelmessig framlegges for bl.a. myndighetene. Ikke planlagte avvik skal være en del av rapporteringen.</p> <p>Det etableres et samarbeidsorgan mellom sivilt samfunn og Forsvaret.</p> <p>Det skal etableres rutiner for håndtering av klager på støy.</p>                                                                                                                                        | Forsvarsbygg/ Luftforsvaret                                                                                   |
| 2.3  | <p>Det etableres måleprogram for støy fra flyaktivitet.</p> <p>Resultater skal rapporteres regelmessig. Programmet skal være etablert innen de første F-35 flyene tas i bruk.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Forsvarsbygg                                                                                                  |
| 2.4  | <p>Det må iverksettes informasjons- og holdningsarbeid internt blant egne og gjestende flyvere for å sikre etterlevelse av fastsatt flymønster.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Luftforsvaret                                                                                                 |
| 2.5  | <p>Det etableres rutiner for varsling av flyging som avviker fra normalsituasjonen.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Luftforsvaret                                                                                                 |
| 2.6  | <p>Områder med risiko for hørselskade og behov for beskyttelse (hørselsvern) ved opphold og ferdsel skal merkes, herunder også veistrekninger og stier der maksimalt flystøynivå kan bli over 110 dB.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Forsvarsbygg                                                                                                  |
| 2.7  | <p>Tiltakshaver skal tilby innløsning og gjennomføre fasadetiltak på boliger i henhold til reguleringsbestemmelsene.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Forsvarsbygg                                                                                                  |

#### 6.2.5 Oppfølgende undersøkelser

Følgende undersøkelser og FoU arbeider er gjennomført eller er under arbeid for å bidra til økt kunnskap om støy og vibrasjoner relatert til militære flyplasser:

- Det er gjennomført et FoU prosjekt i regi av Forsvarsbygg, for å utvikle og teste ut støyreducerende tiltak på lette konstruksjoner i den hensikt å optimalisere effekten spesielt mot jagerflystøy
- Sintef IKT er på oppdrag fra Forsvarsbygg i gang med et FoU-prosjekt for å skaffe mer kunnskap om plagegrad av flystøy.

## 6.3 UTSLIPP TIL LUFT, VANN OG GRUNN

### 6.3.1 Mål

- Berørt grunn, vassdrag og utslippspunkter til fjorden skal ikke ha forringet miljøtilstand etter at anlegget er ferdig utbygget
- Forventet vekst i nedbørsmengde, i kombinasjon med økningen av harde flater og bebyggt areal, skal ikke øke risikoen for oversvømmelse og flom
- Behandling av overvann skal ikke medføre forurensning av bekker eller medføre andre miljøskader, både innenfor og utenfor området
- 40 % reduksjon i vannforbruk pr m2 for nye F-35 bygg i forhold til eksisterende base

### 6.3.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven), LOV-1981-03-13-6, St.meld.nr. nr. 16 (2008-2009)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), FOR-2004-06-01-931, Kapittel 2, 7 og 15
- Vannforskriften - Forskrift om rammer for vannforvaltningen, FOR-2007-01-01
- Miljødirektoratets veileder TA-2553/2009
- Miljødirektoratets veileder TA-1629/1999
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall. (Avfallsforskriften), FOR-2004-06-01-930, Kapittel 9 Deponering av avfall
- T-1520. Retningslinje for behandling av luftkvalitet i arealplanleggingen, Utgitt:25.04.12
- Meld. St. 33 (2012–2013), Klimatilpasning i Norge
- Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon m /bestemmelser

### 6.3.3 Beskrivelse og risikovurdering

I driftsfasen er risiko for forurensninger i hovedsak knyttet til utslipp fra virksomheten. Aktuelle kilder omfatter blant annet håndtering av flydrivstoff og andre oljeprodukter, større flyoperative flater og økt forbruk av avisningskemikalier, relokalisering av brannøvingsfelt og utslipp fra fly. Utslippene kan både gi risiko for akutt og permanent forurensning. Risiko for uønskede hendelser omfatter systemsvikt, rutinesvikt mv. som medfører at oppfangingsystemer ikke fungerer eller at disse ikke har tilstrekkelig kapasitet. Dette kan føre til spredning i miljø og gi potensiell langvarig/permanent forurensning. Det finnes i dag oppsamlingsutstyr for oljeutslipp på stasjonen, og det er etablert beredskap for å fange opp akutte utslipp. Det forutsettes etablert rutiner for å forebygge utslipp og at det finnes nødvendig utstyr for å begrense utslipp ved hendelse.

Behovet for baneavising styres av klimatiske forhold. Utbyggingen medfører imidlertid et større areal med flyoperative flater og dermed et potensiale for økt forbruk av avisningsmidler. Avløpsvann vil i fremtiden bli separert slik at spillvann ledes til rensing og overflatevann ledes til resipient, i overensstemmelse med Ørland kommunes hovedplan for vannforsyning og avløp.

**6.3.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode       | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Ansvar       |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| <b>3.1</b> | <p>Prinsipp og funksjonskrav for forurenset overvann håndteres gjennom utslippstillatelsen. Vilklårene i revidert utslippstillatelse er foreløpig uavklart men vil være avgjørende for tilrettelagt håndtering av dette.</p> <p>Framtidig avrenning fra basen skal dekkes av dagens kapasitet for avløpssystemet til Grandefjæra. Nedbør må fordrøyes tilstrekkelig til at dagens kapasitet er tilfredsstillende. Terrenget rundt F-35 basen skal utformes for økning av vannmagasinkapasitet lokalt.</p> | Forsvarsbygg |
| <b>3.2</b> | Nytt brannøvingsfelt er planlagt med gass som drivstoff. Dette hensyntas ved revisjon av utslippstillatelse.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Forsvarsbygg |
| <b>3.3</b> | For nye bygg og anlegg skal det velges løsninger som sikrer et lavest mulig forbruk av tilført vann med drikkevannsskvalitet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Forsvarsbygg |
| <b>3.4</b> | Samordningsavtalen skal å sikre tiltak for å ivareta beredskap og håndtering av akutt utslipp.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Forsvarsbygg |

**6.3.5 Oppfølgende undersøkelser**

Det etableres oppfølgende måleprogram med faste punkter for å kontrollere at utslipp fra egen virksomhet holdes innenfor fastsatte tillatelser. Grenseverdier for utslipp til definerte utslippspunkter fastsettes i utslippstillatelsen. Krav til dokumentasjon og rapportering fremgår av utslippstillatelsen.



## 6.4 NATURMILJØ

### 6.4.1 Mål

- Forvaltning av naturmiljøet i tilknytning til kampflybasen skal ivareta områdets biologiske mangfold, samtidig som det gjøres tiltak som skal begrense «fugl-fly» konflikten.
- Hindre spredning og fremvekst av ikke-ønskede arter.

### 6.4.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) «Biologisk mangfold – Sektoransvar og samordning»
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), LOV-2009-06-19-100
- Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften), FOR-2006-12-15-1446
- Retningslinjer for Forsvarssektorens miljøvernarbeid
- Forskrift om innførsel og utsetting av fremmede organismer er under utarbeidelse
- Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon m /bestemmelser

### 6.4.3 Beskrivelse og risikovurdering

Grandefjæra naturreservat utgjør en viktig del av områdets biologiske mangfold. Grandefjæra ble vernet etter kgl res. i 1983. I vernebestemmelsene er det dog sagt at vernet ikke skal være til hinder for militær virksomhet eller flytrafikk ved Ørland hovedflystasjon. Grandefjæra vil bli berørt ved at de nordlige delene vil bli utsatt for høye maksimalnivåer som følge av overflyging. Midtre og søndre deler av Grandefjæra vil ikke bli overfløyet. Tiltaket medfører ikke fysiske inngrep i våtmarksområdet.

Overflygning av jagerfly under ca. 300 meter og støynivå over 100 dBA er vurdert å ha særlig negativt effekt for fugl, men det er liten kunnskap vedrørende faktiske fluktnesponser i forhold til støynivå og flygehøyder under norske forhold. Det skal derfor gjennomføres en oppfølgende undersøkelse for å kunne bedømme om aktivitetsendringen på Ørland Hovedflystasjon kan medføre varige endringer i fuglers bruk av Grandefjæra, og om det er behov for oppfølgende tiltak i denne forbindelse.

### 6.4.4 Tiltak for måloppnåelse

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Oppfølging                                      |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| 4.1  | Etterlevelse av avtalt flygemønster herunder avgangs- og landingsmønster. Ref. pkt. 2.1 .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Luftforsvaret                                   |
| 4.2  | Redusere fugl/fly konflikt: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Forsvarets rutiner for å hindre fugl/fly-konflikt videreføres</li> <li>• Flyaktivitet bør i den grad det er mulig og forenlig med Forsvarets oppdrag hensynta perioder og områder med høy fugletetthet for å redusere konflikt fugl/fly og negative konsekvenser for fuglelivet.</li> <li>• Pløying, såing og tresking planlegges i dialog med Forsvaret. Ref. leiekontrakter</li> <li>• Foring av svaner kan være et tiltak for å redusere forekomst nær eller på operativt område</li> </ul> | Luftforsvaret<br><br>Forsvarsbygg/<br>leietaker |
| 4.3  | Gjødsling av kantareal som ikke har verdi for landbruket skal ikke forekommeRef. leiekontrakter                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Forsvarsbygg/<br>leietaker                      |

#### **6.4.5 Oppfølgende undersøkelser**

Det skal gjennomføres en systematisk og oppfølgende undersøkelse/effektstudie av fuglelivet i Grandefjæra naturreservat for dokumentasjon av endringer i adferd (fluktresponser) som følge av økt støy og omlagt flymønster. Forsvarsbygg skal utarbeide nærmere program for gjennomføring av oppfølgende undersøkelser i Grandefjæra naturreservat i samråd med forvaltningsmyndigheten.

Programmet legger opp til registreringer over flere år slik at nåsituasjon kartlegges, sammen med endringer underveis og etter innføring av F-35 med nytt flyvemønster. Først da kan det være grunnlag for å konkludere med hvorvidt tiltaket alene medfører vesentlige endringer eller ikke.

Eventuelle tiltak må avveies mot Forskrift om fredning av Grandefjæra våtmarksreservat, Ørland kommune, Sør-Trøndelag punkt V som sikrer Forsvarets rett til gjennomføring av militær operativ virksomhet og flytrafikk ved Ørland hovedflystasjon.

## **6.5 ENERGIBRUK, ENERGILØSNINGER**

Energiløsningen er et viktig miljøtema og behandles blant annet i miljøstrategien for Ørland hovedflystasjon. Ny energisentral vil bli tilrettelagt for hele flystasjonen i samarbeid med andre forretningsområder i Forsvarsbygg (energiledelsesprogrammet i FB Utvikling). Flere eksisterende energiforsyningsanlegg, herunder kjeler basert på fyringsolje og elektrisitet, vil fases ut og erstattes med grunnvarme/varmepumpe og spisslast basert på bioolje. Intern overskuddsvarme fra kjølebehov vil inngå i varmforsyningen. Varmebehovet ved Ørland hovedflystasjon blir med dette helt basert på fornybare kilder.

## 6.6 LANDSKAP OG LOKALKLIMA

### 6.6.1 Mål

- Kampflybasen skal framstå som et godt landskapsmessig og arkitektonisk planlagt anlegg, der hensynet til omgivelsene og en best mulig helhetlig løsning er ivarettatt
- Terreng og bygninger skal utnyttes til skjerming for innsyn og støy fra bakkeaktiviteten

### 6.6.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Den europeiske landskapskonvensjonen (2004)
- Stortingsproposisjon nr.1S (2009-2010)
- Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven), LOV 2008-06-27 nr 71.
- Kommunal planstrategi for Ørland (2012-2015)
- Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon m /bestemmelser

### 6.6.3 Beskrivelse og risikovurdering

Som følge av kravene til støy vil innløsning av boliger og våningshus, på sikt kunne medføre forfall eller rivning av tradisjonell bebyggelse. Dersom det skjer på flere bruk, vil dette kunne føre til at landskapet endrer seg over tid. Driftsformene kan også endre seg, jord forpaktes bort og grenser i landskapet viskes ut. Endringer i jordbruket vil kunne forandre det særegne landskapet på Ørland med regional verdi.

Endringer innenfor selve kampflybasen vil fortrinnsvis knyttes til etablering av nye voller på 4-6 meters høyde, forlengelsen av rullebanen til 3000 meter og flere bygninger og hangaretter. Vollene vil gi en annen romlighet inne på basen. Ny vegetasjon vil over tid dempe fjernvirkning av terrengendringer og nye bygninger.

Det vurderes at lokalklimaet utenfor basen ikke vil påvirkes av utbyggingen og økt aktivitet.

### 6.6.4 Tiltak for måloppnåelse

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                              | Ansvar       |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 6.1  | Bearbeidet terreng skal utformes og istandsettes slik at det glir mest mulig naturlig inn i omgivelsene. Vollene må ha en presis utforming som følges opp med tilstrekkelig skjøtsel. Primært skal det benyttes stedegne arter.                                     | Forsvarsbygg |
| 6.2  | Utforming, skala, størrelse og farge på nye bygg og anlegg skal avstemmes mot omkringliggende bebyggelse både inne på flystasjonen og omgivelsene. Det skal utarbeides en landskapsstrategi for utforming av kampflybasen. Det er utarbeidet egen formingsveileder. | Forsvarsbygg |

For tiltak for å bevare kulturlandskapet, se punkt 6.7.4.

### 6.6.5 Oppfølgende undersøkelser

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## **6.7 KULTURMINNER OG KULTURMILJØ**

### **6.7.1 Mål**

- Prioriterte kulturminner skal tas vare på og tas hensyn til i videre utvikling av basen.

### **6.7.2 Rammer og regelverk**

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Kulturminneloven
- Leve med kulturminner. St. Melding nr 16 (2004-2005)
- Framtid med fotfeste. St. Melding nr 35 (2012-2013)
- Handlingsplan for kulturminner i Sør-Trøndelag, 2001-2005 (12)
- Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon m /bestemmelser

### **6.7.3 Beskrivelse og risikovurdering**

Aktiviteten vil medføre økt støy for en del av gårdsbrukene og de som bor vest og sydvest for flystasjonen. Salg av boliger og våningshus kan på sikt medføre forfall og rivning av den tradisjonelle gårdsbebyggelsen, noe som vil kunne medføre store endringer av det kulturhistoriske landskapet (Se pkt 7.6.3 om bevaring av våningshus som driftsbygninger).

Tiltaket vil ha liten innvirkning på de øvrige registrerte fornminnelokaliteter da disse er utsatt for støy også i dag. Kulturmiljøene vil bli mindre berørt av nybygging innenfor flystasjonen. Forlengelse av rullebanen gir ingen store konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø.

### **6.7.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode       | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                     | Oppfølging   |
|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| <b>7.1</b> | Ved etterisolering av verneverdige bygninger må tiltakene planlegges slik at de ikke ødelegger viktige historiske utviklingstrekk eller bygningskonstruksjoner.                                                                            | Forsvarsbygg |
| <b>7.2</b> | Utforming, skala, volum og størrelse på nye bygg innenfor planområdet må ta hensyn til det nærliggende kulturlandskapet. Ivaretas i egen formingsveileder. Landskap skal utformes på en slik måte at eksisterende kulturlandskap ivaretas. | Forsvarsbygg |
| <b>7.3</b> | Bygninger som skal rives, vil dokumenteres ev. i henhold til vilkår fra vernemyndighet.<br><br>Tiltak på meldepliktige bygninger bygd før 1850 skal alltid sendes kulturminnemyndigheten for uttalelse.                                    | Forsvarsbygg |

### **6.7.5 Oppfølgende undersøkelser**

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## **6.8 NÆRMILJØ, FRILUFTSLIV OG BEFOLKNINGENS HELSE**

Det er ikke avdekket forhold som går utover det som er behandlet under kap 6.2 Støy og som skal ivaretas av tiltakshaver.

## 6.9 LANDBRUK

### 6.9.1 Mål

- Tiltakshaver skal bidra til å redusere skadevirkningene for landbruket på Ørland.
- Matjord i arealer som utbygges skal så langt mulig stilles til rådighet for landbruket, etter at utbyggings behovet er dekket.

### 6.9.2 Rammer og regelverk

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Lov om jord (jordlova), LOV-1995-05-12-23
- Lov om skogbruk (skogbrukslova), LOV-2005-05-27-31
- Forskrift om floghavre, FOR-1988-03-25-251
- Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere, § 5, vedlegg 4B pkt. 14, FOR-2000-12-01-1333
- Forskrift om innførsel og utsetting av fremmede organismer (under utarbeidelse)
- Landbruksmelding (Meld St 9 (2011 – 2012))
- Kommuneplan Ørland
- Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon m /bestemmelser
- Landbruksplan Ørland kommune

### 6.9.3 Beskrivelse og risikovurdering

Utbyggingsplanene påvirker landbruket spesielt ettersom Ørland kommune har en stor andel dyrka og Ørland Hovedflystasjon ligger midt i dette jordbruksområdet .

Brutto nytt arealbeslag, dvs nye arealer regulert til område for Forsvaret, er ca 650 daa. Av dette vil ca 225 daa bli omdisponert til utvidelsen av rullebanesystemet og andre tiltak i forbindelse med utbyggingen av Kampflybasen. Resterende regulert areal, vel 430 daa dyrka mark, vil fortsatt kunne dyrkes på samme vilkår som dyrka mark inne på dagens base.

Av ca 3,4 km<sup>2</sup> dyrka /og dyrkbar mark innenfor dagens base, skal vel 1 km<sup>2</sup> omdisponeres til bygninger, plasser og omlagt banesystem. Reguleringsplanen legger til rette for at ytterligere 340 daa, herav 265 daa dyrka mark, kan disponeres til tilknyttete virksomheter.

Det er sannsynlig at 5 til 10 melkekyrbesetninger i området vest – sydvest for flystasjonene får økt negativ påvirkning som følge av økt støynivå. Dette kan medføre at gårdbrukerne må foreta driftstilpasning.

Det er en målsetning at all jord skal drives videre.

**6.9.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode | Tiltak                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Ansvar                     |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| 9.1  | Ved utbygging innenfor planområdet og ved drift av flybasen skal det tas tilbørlig hensyn for å sikre landbruksmessig drift av gjenværende jordressurser.                                                                                                                                                          | Forsvarsbygg               |
| 9.2  | Det skal legges til rette for nødvendige driftsatkomster. Driftsatkomster må tilpasses basens sikkerhetsbehov og dernest landbrukets behov.                                                                                                                                                                        | Forsvarsbygg/Luftforsvaret |
| 9.3  | Eventuelt overskudd av matjord skal tas vare på som ressurs. Før jorda eventuelt tas ut av flystasjonsområdet må den være fri for floghavre. Ref. pkt. 4.2 og 10.5                                                                                                                                                 | Forsvarsbygg               |
| 9.4  | Ved utbygging og drift skal dreneringssystem og grøfter opprettholdes eller omlegges. Det skal tas særlig hensyn til gjennomgående drenering eller grøfter som fører vann fra omkringliggende areal.<br><br>Overflatevann skal infiltreres og fordrøyes på sidearealer og i grøfter før det føres til Grandefjæra. | Forsvarsbygg               |

**6.9.5 Oppfølgende undersøkelser**

Det er gjennomført nærmere undersøkelser av støybelastning på husdyrbesetninger, se rapport pr 8. september 2014. Undersøkelsen gir ikke et fullgodt bilde av den fremtidige aktiviteten og hvilken påvirkning dette vil ha på husdyrbruk og reaksjoner. Oppfølgende undersøkelse må gjennomføres når F-35 og det nye flymønsteret er tatt i bruk. Dette vil bli gjennomført i samråd med lokale og regionale landbruksmyndigheter.

Det gjennomføres høsten 2015 undersøkelser av eventuell forurensninger på planteproduksjonen nær basen, dvs den planteproduksjon som kan påvirkes ved nedfall fra fly. Rapporten vil foreligge senhøstes 2015. Dersom undersøkelsen viser at dagens planteproduksjon ikke påvirkes av flyaktiviteten, ansees det ikke nødvendig å foreta flere oppfølgende undersøkelser. Utslipp fra de nye flyene er i flg fabrikanten mindre enn med dagens gamle F-16 fly.

Virkningen for landbruket i Ørland på lenger sikt er styrt av mange faktorer, der utbygging og drift av kampflybasen er én. Det er derfor nærliggende at landbruksmyndighetene analyserer helheten i utviklingen av landbruket, i tillegg til å se på muligheter framover.



## **6.10 AVFALLSHÅNDTERING**

### **6.10.1 Mål**

- Forsvarsbyggs egne mål for sorteringsgrad av avfall skal følges:
  - sorteringsgrad på 60 % for driftsavfall (husholdningsavfall, næringsavfall, farlig avfall)
  - andel avfall til gjenvinning, kompostering og energigjenvinning skal være på minst 80 %

### **6.10.2 Rammer og regelverk**

Generelt legges gjeldende lover og forskrifter til grunn for arbeidet, blant de viktigste er:

- Avfallsforskriften
- TEK10 (krav til avfallsplan mm), § 9-6
- Den europeiske avfallskatalog (EAK)
- Forskrift om miljørettet helsevern, FOR-2013-01-17-61 (§ 9)
- Forskrift om systematisk helse- miljø- og sikkerhetsarbeider i virksomheter (Internkontrollforskriften).

### **6.10.3 Beskrivelse og risikovurdering**

Avfallsproduksjonen omfatter ordinært næringsavfall fra anlegget (emballasje, brukt/slitt utstyr mm), farlig avfall og organisk avfall. Farlig avfall skal håndteres etter gjeldene forskrifter.

### **6.10.4 Tiltak for måloppnåelse**

| Kode        | Tiltak                                                                                                                                                                                                             | Ansvar       |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| <b>10.1</b> | Det legges til rette for avfallshåndtering for driftsfasen som tar hensyn til de krav og retningslinjer som naturlig følger i prosjektet, herunder håndtering av gradert materiale, risikoavfall og farlig avfall. | Forsvarsbygg |

### **6.10.5 Oppfølgende undersøkelser**

Ingen oppfølgende undersøkelser.

## 7 LOVER, FORSKRIFTER OG ANDRE FØRINGER

### Relevante lover

- Forurensningsloven  
LOV-1981-03-13-6 Lov om vern mot forurensninger og om avfall
- Friluftsløven  
LOV-1957-06-28-16 Lov om friluftslivet
- Jord- og skoglovene  
LOV-1995-05-12-23 Lov om jord (jordlova), LOV-2005-05-27-31 Lov om skogbruk (skogbrukslova)
- Kulturminneløven  
LOV-1978-06-09-50 Lov om kulturminner
- Lov om offentlige anskaffelser  
LOV-1999-07-16-69 Lov om offentlige anskaffelser
- Miljøinformasjonsloven  
LOV-2003-05-09-31 Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet Naturmangfoldloven  
LOV-2009-06-19-100 Lov om forvaltning av naturens mangfold
- Plan- og bygningsloven  
LOV-2008-06-27-71 Lov om planlegging og byggesaksbehandling Produktkontrollloven  
LOV-1976-06-11-79 Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester
- Vannressursloven  
LOV-2000-11-24-82 Lov om vassdrag og grunnvann
- Folkehelseløven  
LOV 2011-06-24 nr 29 Lov om folkehelsearbeid
- Lov om elsertifikater

### Relevante forskrifter

- Avfallsforskriften  
FOR-2004-06-01-930 Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) kap. 9  
Deponering av avfall.
- Drikkevannsforskriften  
FOR 2001-12-04-1372 Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften)
- Forskrift om floghavre  
FOR-1988-03-25-251 Forskrift om floghavre
- Forskrift om innførsel og utsetting av fremmede organismer  
Under utarbeidelse
- Forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier  
FOR-2002-07-16-1139 Forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier
- Forskrift om miljørettet helsevern  
FOR-2003-04-25-486 Forskrift om miljørettet helsevern
- Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere  
FOR-2000-12-01-1333: Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere

- Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker  
FOR-2003-06-24-749 Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker
- Forskrift om skadedyrbekjempelse  
FOR 2000-12-21-1406 Forskrift om skadedyrbekjempelse
- Forskrift om tekniske krav til byggverk (Byggeteknisk forskrift)  
FOR-2010-03-26-489 Forskrift om tekniske krav til byggverk (Byggeteknisk forskrift)
- Forurensningsforskriften  
FOR-2004-06-01-931 Forskrift om begrensning av forurensning (Forurensningsforskriften)
- Internkontrollforskriften  
FOR 1996-12-06-1127 Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter
- Osloforskriften  
FOR 1974-10-09-02 Forskrift om begrensning av støy – tillegg til helseforskriftene, Oslo kommune, Oslo
- Produktforskriften  
FOR-2004-06-01-922 Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter Vannforskriften  
FOR-2006-12-15-1446 Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften)

**Andre føringer:**

- Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal og transportplanlegging, Miljøverndepartementet 20.08.1993
- Nasjonal transportplan (NTP) -2014-2023 St.Meld. 26 (2012-2013)
- Regional Transportplan (RTP) for Midt-Norge
- Transportplan Ørland og Bjugn
- EUs Fornybarhetsdirektiv 2009/28/EC
- Klimaforliket
- Meld. St. 33 (2012-2013) Klimatilpasning i Norge
- Framtid med fotfeste. St.melding nr 35 (2012-2013)
- Regional plan klima og energi Sør-Trøndelag (2010-2014)
- Fylkesdelplan Vindkraft Sør-Trøndelag
- Energi- og klimaplan for Ørland kommune 2007-2012
- Kommuneplanens arealdel, temakart Småskala vindkraftverk
- Bygningsdirektivet 2002/91/EC
- Den europeiske avfallskatalogen (EAK)
- Miljødirektoratets veileder TA-1629/1999 «Risikovurderinger av forurenset grunn»
- Miljødirektoratets veileder TA-2553/2009 «Helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn»
- Norsk Standard NS8175:2008
- Retningslinje for støy i arealplanlegging T-1441
- Landbruksmelding. Meld St 9 2011-2012
- Landbruksplan Ørland kommune
- Leve med kulturminner. St. Melding nr 16 (2004-2005)
- Handlingsplan for kulturminner i Sør-Trøndelag, 2001-2005
- Rikspolitiske retningslinjer (T-2/2008) om barn og planlegging
- Samhandlingsreformen
- Stortingsproposisjon nr. 1S (2009-2010)

- T-1520 Retningslinje for behandling av luftkvalitet i arealplanleggingen, 25.04.2012
- Den europeiske landskapskonvensjonen 2004
- Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) Biologisk mangfold – Sektoransvar og samordning
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, Miljøverndepartementet 2011
- Kommunal planstrategi for Ørland (2012-2015)
- Kommuneplan Ørland
- Retningslinjer for Forsvarssektorens miljøvernarbeid (under revisjon)
- Miljøstrategi for Forsvarsbygg (under revisjon)
- Miljøstrategi for ØHF

**Konsekvensutredningens temarapporter. Forsvarsbygg 2013, Kampflybase – Plan- og prosjekteringsgruppe. Reguleringsplan med konsekvensutredning for Ørland hovedflystasjon:**

- ALM-PLAN-RAP-002 - KU Lokal og regional utvikling og arealbruk
- ALM-PLAN-RAP-003 - KU Nærmiljø og friluftsliv
- ALM-PLAN-RAP-004 - KU Støy
- ALM-PLAN-RAP-005 - KU Kulturminner og kulturmiljø
- ALM-PLAN-RAP-006 - KU Naturmiljø
- ALM-PLAN-RAP-007 - KU Grunnforurensning
- ALM-PLAN-RAP-008 - KU Infrastruktur, vegnett og transportsystem
- ALM-PLAN-RAP-009 - KU Landbruk
- ALM-PLAN-RAP-010 - KU Befolkningens helse
- ALM-PLAN-RAP-011 - KU Landskap
- ALM-PLAN-RAP-013 - KU Energibruk og energiløsninger

